HELSINKI GRADUATE SCHOOL OF ECONOMICS

Talousvaliokunta
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaisesta muuttamisesta (234/2020 vp)

Ari Hyytinen,

Taloustieteen professori

Hanken ja Helsinki GSE

HANKEN

EFMD EQUIS ACCREDITED · AACSB ACCREDITED · ASSOCIATION AMBA ACCREDITED

Esitetyt mielipiteet ovat omiani eivätkä ne välttämättä vastaa edustamieni yhteisöjen kantaa.

Tämä esitys vs. aiempi lausunto

- **Aiempi lausunto**: Talousvaliokunnalle 29.5.2020 annettu lausunto HE53 / 2020 kuluttajansuojalain väliaikaisesta muuttamisesta:
  - Kaikki ko. lausunnossa esiin nostetut havainnot ovat edelleen relevantteja. Niistä löytyy lyhyt yhteenveto kirjallisessa lausunnossani tätä asiaa koskien.
- **Muutamia uusia / täydentäviä havaintoja:**
  1. Kulutusluotojen sääntelyssä on yhä enenevässä määrin näkyvissä huonon sääntelyn tunnusmerkit?
  2. Mihin HE:ssä esitetyt näkemykset poikkeussääntelyn keskeisten tavoitteiden toteutumisesta (erityisesti korkokattoa koskien) perustuvat?

Huonon sääntelyn tunnusmerkit? 1/2

- Sääntelyn taloudellisia vaikutuksia ei arvioida etukäteen huolellisesti

- Sääntelylle asetettuja tavoitteita ei saavuteta tai se ”vuotaa”:

  - Eli: Sääntelyä tarvitsee päivittää ja paikata toistuvasti.

  - Yksi huonon sääntelyn ominaisus on se, että sitä pitää toistuvasti koettaa paikata uudella täydentävällä sääntelyllä.

- Sääntely monimutkaistuu ja vaatii yhä yksityiskohtaisempia räätälöityjä kieltoja ja lisäyksiä.

Huonon sääntelyn tunnusmerkit? 2/2

- Kuten monet muutkin lakiesitystä kommentoineet:
  - Kulutusluottoja koskeva lainsäädäntö on monimutkaistunut koko ajan lisää.
- On vähintäänkin erikoista, että HE:ssä tämä todetaan suorastaan hyvänä asiana, kun siellä annetaan ymmärtää, että sääntely on vain oikealla tavalla ”täsmällistä”.
  - Se, mikä näyttäytyy asiaan perehtyneille lakia valmisteleville virkamiehille ”juridisena täsmällisyytenä”

... ei suinkaan tarkoita, etteikö laki voi olla hyvinkin epäselvä ja vaikeasti tulkittava ja ennakoitava niille, joita se koskee.

HE:ssä esitetyt näkemykset tavoitteiden toteutumisesta 1/4

- Mihin HE:ssä esitetyt näkemykset poikkeussääntelyn tavoitteiden toteutumisesta (erityisesti korkokattoa koskien) perustuvat?
  - Kuten useissa muissakin lausunnoissa on todettu, tilastoaineistojen puute vaikeuttaa luotettavan kuvan saamista lain vaikutuksista.
  - Tästä huolimatta HE antaa ymmärtää, että valmistelun lähtökohdaksi voidaan ottaa käsitys, että poikkeussääntelyn keskeiset tavoitteet ovat toteutuneet.
- HE:ssä ei kuitenkaan osoiteta tai kerrota, miksi näin voidaan tehdä.
  - Kuten seuraavaksi osoitain, **HE:ssä kuvatut havainnot** (summaariset riita-asiat, luottojen korko, luottojen määrä, Takuusäätiö/velkaneuvonta) **eivät tue yllä mainittua lähtökohtaa**

© Hanken

HE:ssä esitetyt näkemykset tavoitteiden toteutumisesta 2/4

- **Riita-asiat**: Summaaristen riita-asioiden määrissä on ollut havaittavissa laskua 2020
  - Mm. kun katsotaan koodilla 0810 (saatava, velkakirja) tai 0890 (velkasuhteeseen perustuva saatava) kirjattuja asioita.
  - *Mutta*: Kuten HE:ssäkin kuvatuista luvuista näkee,
    - tämä kirjausten lasku oli kuitenkin tapahtunut merkittävässä määrin jo ***ennen lain voimaantuloa*** (ts. ennen 1.7.2020):
    - lasku kirjausmäärissä 2020/07 – 2020/10 verrattuna vuoden 2019 vastaavaan ajankohtaan johtuu ensisijaisesti ***vuoden 2019 elokuun poikkeuksellisuudesta***, ei siitä että kirjauksia on 2020 tullut vähemmän.

© Hanken

HE:ssä esitetyt näkemykset tavoitteiden toteutumisesta 3/4

- **Korko**: HE:ssä mainittu korkovaikutus on melkeinpä väistämätön ***mekaaninen seuraus*** väliaikaisesta korkokattosääntelystä
  - Kun lailla säädetään korkokatto, on tietysti oletettavaa, että suurin osa toimijoista, joita se koskee, sitä noudattaa?
- **Lainojen saatavuus**: HE:ssä esitettyjen kuvausten mukaan korkeakorkoisten vakuudettomien kulutusluottojen nostot ovat ehkä ***vähentyneet*** ja lainojen saatavuus on ***vaikeutunut*** erityisesti pienituloisten kuluttajien ryhmässä
  - Tämä **ei** helpota vaikeimmassa asemassa olevien tilannetta korona-kriisissä. HE jättää avoimeksi, onko tämä HE:n laatijan mukaan tulkittava näytöksi lain *tavoitelluista* vaikutuksista.

© Hanken

HE:ssä esitetyt näkemykset tavoitteiden toteutumisesta 4/4

- **Takuusäätiön sekä talous- ja velkaneuvonnan asiakastilanne**:
  - Lukuja esitellään pääosin maaliskuun alun ja syyskuun lopun väliseltä ajalta vuodelta 2020 ja näitä lukuja verrataan vastaaviin vuoden 2019 lukuihin.
  - **Nämä luvut ja vertailut eivät kerro välttämättä juuri mitään väliaikaisen korkokaton vaikutuksista**, koska laki astui voimaan vasta heinäkuussa 2020.
  - On kyseenalaista, että niiden pohjalta HE:ssä tehdään päätelmiä siitä, miten tilapäinen hintasääntely ja sen mahdollisesti aiheuttama lainansaannin vaikeutuminen ovat vaikuttaneet.

© Hanken

Viime kevät: Korkokatto on ongelmallinen

- Korkokatolla on varmaankin hyvää tarkoittava lähtökohta.
  - Se on kuitenkin monilta osin **ongelmallinen** ja **osin luultavasti toimii asetettuja tavoitteita vastaan**.
- Ei ole lainkaan selvää, että korkokaton laskeminen
  - vähentää kuluttajien velkaantumista (ei vähennä millään tavoin niitä kuluttajien tilapäisiä ja akuutteja rahoitustarpeita, jotka koronakriisistä aiheutuvat**, lisää kenties niiden kuluttajien velkaantumista, joiden korko laskee**)
  - aikaansaisi sen toivotun tuloksen, että vakuudetonta luottoa olisi saatavissa maltillisella korolla (päinvastoin**, luoton saatavuus tietyille asiakasryhmille vaarantuu kokonaan**)

Lopuksi

- Markkinointikielto kannatettava, samoin kuin ehdotettu varoitus
- Muita keinoja pohdittava huolella, korkokatto epätarkka instrumentti
  - Korona epäilemättä lisännyt monien kotitalouksen ongelmia ja lisännyt ylivelkaantumisen riskiä
    - Positiivinen luottorekisteri
    - Sosiaalinen luototus
    - Tiedon lisääminen

© Hanken

HELSINKI GRADUATE SCHOOL OF ECONOMICS

Kiitos!

ari.hyytinen@hanken.fi

HANKEN

